

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2015 04 28
JOIN(2015) 16 final

BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**Veiksmų planas žmogaus teisių ir demokratijos srityje (2015–2019 m.)
„Svarbiausias ES rūpestis - užtikrinti žmogaus teises“**

Įvadas

Šio Europos Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai bendro komunikato tikslas – prisidėti rengiant naują 2015–2019 m. veiksmų planą žmogaus teisių ir demokratijos srityje.

Žmogaus teisės ir demokratija – pagrindiniai ES principai

Šiuolaikinis pasaulis nestabilus ir greitai kintantis, jame dar dažnai nepripažįstamos žmogaus teisės ir demokratinės vertybės, o kai kur jų iš viso nepaisoma. Žmogaus teisių pažeidimų daugėja, jie darosi vis sunkesni, pilietinė visuomenė jaučiasi suvaržyta, konfliktai darosi vis kompleksiškesni, o autoritariniai režimai vis įžūlėja. Dėl globalizacijos kyla naujų uždavinių, todėl žmogaus teisių apsauga dar sudėtingėja.

Dėl šių priežasčių tarptautinės bendruomenės dėmesys pirmiausia sutelktas į stabilumą. Tačiau ilgalaikio stabilumo neįmanoma pasiekti vien saugumo ir ekonominės gerovės priemonėmis. Piliečių lojalumas savo valstybei ir tikėjimas taikomis priemonėmis priklauso nuo to, ar jie jaučiasi apsaugoti nuo savavališkų sprendimų ir pajėgūs paveikti politinius sprendimus išreiškdami savo nuomonę. Tai įmanoma tik demokratinėje visuomenėje, kuri grindžiama pagarba žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, kur valdžia nekorumpuota ir atskaitinga, parlamentas atsižvelgia į įvairias šalies gyventojų nuomones ir interesus, kur pilietinė visuomenė aktyvi, žiniasklaida laisva, o teisingumo sistema nepriklausoma.

Į šiuos tikslus atsižvelgiama diskutuojant apie tvaraus vystymosi tikslus po 2015 m., ypač pabrėžiant atskirus žmogaus teisių ir moterų teisių tikslus.

Žmogaus teisės turi būti pagrindinis Sąjungos išorės veiksmų variklis. Europos Sąjungos sutarties 21 straipsnyje nurodyta Sąjungos išorės veiksmų kryptis ir patvirtintas ES vaidmuo skatinant, be kita ko, demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių visuotinumą ir nedalumo bei Jungtinių Tautų Chartijos ir tarptautinės teisės principų laikymąsi. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija yra privaloma ES institucijoms ir valstybėms narėms įgyvendinant Sąjungos teisę. Be to, ES yra prisijungusi prie kai kurių Jungtinių Tautų ir Europos Tarybos teisės aktų, kaip antai JT neįgaliųjų teisių konvencijos. Tai ramsčiai, palaikantys pasitikėjimą Sąjunga kaip pasauline žmogaus teisių gynėja.

2012 m. žmogaus teisių ir demokratijos dokumentų paketas

2012 m. ES priėmė plataus užmojo **ES strateginę programą žmogaus teisių ir demokratijos srityje**¹, kurioje išdėstyta, kaip ji ketina vykdyti savo įsipareigojimą stiprinti demokratiją, teisinės valstybės principus ir žmogaus teisių visuotinumą ir nedalumą.

Praėjus beveik trejiems metams po Strateginės programos priėmimo, Europos Sąjungos veiksmai vis dar grindžiami joje nustatytais prioritetais ir pagrindiniais principais.

Kitas labai svarbus ES žmogaus teisių politikos žingsnis – 2012 m. sprendimas įsteigti **ES specialiojo įgaliotinio žmogaus teisių klausimais (toliau – ES specialusis įgaliotinis)** pareigybę. ES specialusis įgaliotinis pagerino ES žmogaus teisių politikos matomumą ir veiksmingumą, suaktyvino sąveiką su

---

¹ 2012 m. birželio 25 d. Tarybos dokumentas ST 11855/12.

mūsų partneriais ir padėjo įgyvendinant konkrečius prioritetus. Tarybos sprendimas² pratęsti ES specialiojo įgaliojimo mandatą dar dvejiems metams rodo, kad jo vaidmuo yra labai svarbus.

Trečias svarbus 2012 m. žmogaus teisių dokumentų rinkinio elementas – **ES veiksmų planas žmogaus teisių ir demokratijos srityje (2012–2014 m.)**³, padėjęs įgyvendinti įsipareigojimus pagal strateginę programą.

Veiksmų plane numatyti 97 veiksmai įvairiausiose žmogaus teisių ir demokratijos srityse, kuriuos valstybės narės įgyvendins ir ES, ir nacionaliniu lygmenimis. Šiuo planu visi suinteresuotieji subjektai įpareigoti per aiškiai nustatytus terminus siekti konkrečių tikslų.

2012–2014 m. veiksmų plano įgyvendinimo rezultatai

Priėmus 2012–2014 m. veiksmų planą sukurta veiksminga priemonė, leidžianti užtikrinti visų reikiamų suinteresuotųjų subjektų aktyvumą ir nuolatinę pastangą siekiant tam tikrų svarbių tikslų. Dirbant pagal šį veiksmų planą pasiekta svarių **rezultatų**.

Veiksmų planas užtikrino, kad į visas ES išorės politikos priemones ir jų įgyvendinimo veiksmus būtų **integruoti žmogaus teisių aspektai**, todėl pasiekta konkrečių praktinių pokyčių. Pavyzdžiui, imtasi veiksmų, kad žmogaus teisių kriterijai būtų taikomi atliekant teisėkūros ir ne teisėkūros procedūra priimamų aktų poveikio vertinimą, kaip į vieną svarbiausių veiksmų skiriant ES pagalbą atsižvelgiama į žmogaus teisių padėties vertinimą – tai tėra keli pavyzdžiai.

Be to, veiksmų planas padėjo ES sukurti priemones ir išteklius, leisiančius formuoti ir įgyvendinti **nuoseklesnę politiką**. Siekti šio tikslo taip pat padėjo Briuselyje įsteigta Tarybos darbo grupė žmogaus teisių klausimais, įvairių išsamių ES gairių pagrindiniais žmogaus teisių klausimais (religijos ar tikėjimo laisvės⁴, lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių ir interseksualių (LGBTI) asmenų teisių⁵, saviraiškos laisvės internete ir realiame gyvenime⁶) priėmimas, priemonių rinkinio dėl teisėmis grindžiamo požiūrio į vystymąsi priėmimas, bendradarbiaujant ES delegacijoms ir valstybių narių ambasadoms parengtų vietos lygiu vykdomų konkrečioms šalims skirtų žmogaus teisių strategijų priėmimas, žmogaus teisių kontaktinių punktų ES delegacijose įsteigimas, patobulinta tikslinio mokymo programa ES institucijų darbuotojams ir valstybių narių diplomatomams.

Veiksmų planas sudarė sąlygas **veiksmingai plėtoti daugiašalius santykius**, nes buvo parengtos ES ir JT žmogaus teisių forumų, visų pirma JT žmogaus teisių tarybos, metinės strategijos ir prioritetai. Veiksmų planas taip pat leido sutelkti ES veiksmus į kelias svarbiausias prioritetines sritis, įskaitant moterų ir mergaičių teises, vaikų teises ir LGBTI teises, ir paskatino tęsti darbą ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių (toliau – ESK) srityje laikantis Sąjungos įsipareigojimo užtikrinti žmogaus teisių nedalumą. Be to, atsižvelgiant į įsipareigojimus pagal JT neįgalųjų teisių konvenciją veiksmų plane taip pat atkreiptas dėmesys į negalios klausimus.

---

² 2015 m. vasario 12 d. Tarybos dokumentas ST 5716/15.

³ 2012 m. birželio 25 d. Tarybos dokumentas ST 11855/12.

⁴ 2013 m. birželio 24 d. Tarybos dokumentas ST 11491/13.

⁵ 2013 m. birželio 24 d. Tarybos dokumentas ST 11492/13.

⁶ 2014 m. gegužės 12 d. Tarybos dokumentas ST 9647/14.

Veiksmų planas sustiprino ES bendradarbiavimą su viso pasaulio pilietine visuomene ir jai teikiamą paramą. Įgyvendinant veiksmų planą tapo įprasta praktika prieš diskusijas žmogaus teisių klausimais ar rengiant svarbius politikos dokumentus konsultuotis su pilietinės visuomenės organizacijomis (toliau – PVO), PVO aktyviau įtraukiamos rengiant finansinės paramos priemones, teikiama svaresnė ES parama ribojimą patiriančioms pilietinės visuomenės organizacijoms.

Galiausiai veiksmų planas pagerino Sąjungos veiksmų žmogaus teisių ir demokratijos srityje **matomumą** ir jos **atskaitomybę** partneriams, visų pirma pilietinei visuomenei.

Pastaraisiais metais pasiekti rezultatai – tvirtas pagrindas, kuriuo remdamasi ir bendradarbiaudama su kitomis regioninėmis ir daugiašalėmis organizacijomis, visų pirma Jungtinėmis Tautomis, ES toliau vykdys įsipareigojimą užtikrinti pagarbą žmogaus teisėms ir visame pasaulyje dvišaliu pagrindu remti perėjimo prie demokratijos procesus. Daug 2012–2014 m. veiksmų plane nustatytų veiksmų jau yra kasdienės ES darbotvarkės dalis – juos remia visi suinteresuotieji subjektai, jiems taikomos patikimos procedūros, taip pat priimtas išsamus jų taikymo gairių rinkinys. Todėl šie veiksmai neturėtų būti laikomi prioritetu siūlomame naujame veiksmų plane. Tačiau jie toliau bus įtraukiami į metinę žmogaus teisių ir demokratijos padėties pasaulyje ataskaitą, kad šiose srityse būtų užtikrintas matomumas ir atskaitomybė.

Kita vertus, kai kuriose 2012–2014 m. veiksmų plane nustatytose srityse reikia **atnaujinti politinius įsipareigojimus** ir **sustiprinti pastangas, todėl naujajame veiksmų plane jas reikėtų labiau pabrėžti**. Be kita ko, tai parama demokratijai, kuri bus įtraukta į daugelį naujojo veiksmų plano tikslų, ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės, kova su žmogaus teisių ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimais per krizes ir konfliktus, kova su diskriminacija, ypač moterų, vaikų, neįgaliųjų ir LGBTI asmenų, taip pat religinių mažumų, kova su kankinimu ir netinkamu elgesiu bei ES politikos nuoseklumo žmogaus teisių požiūriu gerinimas.

Naujasis veiksmų planas turėtų padėti spręsti šias senas problemas

Tolesni veiksmai

Atsižvelgiant į teigiamą patirtį, **naujasis veiksmų planas** turėtų apimti **2015–2019 m. laikotarpį**, kuris visiškai sutampa su Vyriausiojo įgaliotinio ir Komisijos pirmininko pavaduotojo bei Europos Komisijos kadencija.

Plane turėtų būti numatyta **2017 m. atlikti laikotarpio vidurio įgyvendinimo peržiūrą**, leisiančią įvertinti padarytą pažangą ir, atsižvelgiant į įgytą patirtį ir iškilusias naujas problemas, padaryti reikiamas pataisas. Ši peržiūra būtų atliekama kartu su išorės finansavimo priemonių laikotarpio vidurio peržiūra, o tai užtikrintų didesnę ES politikos ir finansinės paramos nuoseklumą.

Veiksmų plane siūlomi veiksmai nėra geografiškai suskirstyti – jie turėtų būti taikomi visiems pasaulio regionams, atsižvelgiant į vietos poreikius ir ypatumus. Šių veiksmų pagrindu atskiroms šalims skirtose ES žmogaus teisių strategijose bus nustatyti konkretūs prioritetai.

ES toliau stebės, kaip **šalys kandidatės** ir **galimos šalys kandidatės** vykdo įsipareigojimus diegti demokratijos vertybes, teisinės valstybės principus ir pagarbą žmogaus teisėms, kaip nustatyta ES

sutarties 49 straipsnyje, ir teiks konsultacijas ir pagalbą siekiant realios ir tvarios pažangos šiose svarbiausiose reformų srityse.

Europos kaimynystės politikos srityje daugiausia dėmesio turėtų būti teikiama pagrindinių teisių ir laisvių užtikrinimui. ES ir toliau remis šalių partnerių vykdomas reformas, kuriomis skatinamas įtraukus dialogas, geras valdymas, didinamas teismų sistemos nepriklausomumas ir užtikrinama pagrindinių teisių apsauga.

Principai

Naujuoju veiksmy planu nesiekama aprėpti visų be išimties Sąjungos žmogaus teisių ir paramos demokratijai politikos aspektų. Tai turėtų būti **strateginis dokumentas, visų pirma orientuotas į prioritetines sritis**, kuriose reikalingas **stipresnis politinis impulsas ir rimtesni įsipareigojimai**. Veiksmy planas turėtų suteikti gaires dvišaliams santykiams ir ES veiklai daugiašaliuose ir regioniniuose forumuose, ypač Jungtinėse Tautose ir Europos Taryboje.

Todėl siūlomas veiksmy planas pagrįstas šiais principais:

1. Pasaulinė aplinka tampa vis sudėtingesnė – visuotiniai standartai kai kur kvestionuojami, o ES siekiui juos įgyvendinti vis dažniau priešinamasi. Vertybių skatinimas vien išorės veiksmais dažniausiai neveiksmingas. Todėl pastangas reikėtų nukreipti į paramą vidinėms pajėgoms. ES turėtų **sudaryti sąlygas partneriams trečiojoje šalyje** (vyriausybinėms, parlamentinėms ir iš dalies vyriausybinėms institucijoms) stiprinti teismų sistemos vaidmenį, toliau remti **pilietinę visuomenę**, įskaitant socialinius partnerius, skatinti palankią aplinką, stiprinti **regioninių organizacijų ir priemonių** vaidmenį ir gerinti jų poveikį, taip pat gerinti bendradarbiavimą su Jungtinėmis Tautomis, kurios dėl visuotinės narystės turi daugiau galimybių daryti poveikį.
2. ES turi rodyti pavyzdį. Labai atidžiai stebima, ar ES nėra daroma jos pačios žmogaus teisių apsaugos sistemoje įvardytų **pažeidimų** (dvigubų standartų, vidaus ar išorės nenuoseklumo). Taigi reikia atnaujinti įsipareigojimą pagerinti nuoseklumą sprendžiant žmogaus teisių problemas ir užtikrinti, kad į žmogaus teisių kriterijus būtų atsižvelgta visuose ES išorės veiksmuose ir vidaus politikos išorės aspektuose, ir tai turi būti padaryta remiantis Komisijos parengta koncepcija, užtikrinančia veiksmingą pagrindinių teisių chartijos įgyvendinimą ES.
3. ES turi sutelkti dėmesį į pačias opiausias žmogaus teisių problemas, kurias reikia spręsti tiek vidaus, tiek išorės priemonėmis. Tai visų pirma kova su diskriminacija, saviraiškos laisvės ir privatumo užtikrinimas, taip pat žmogaus teisių aspektai migracijos, prekybos arba kovos su terorizmu politikoje.
4. Be to, mums reikia **sustiprinti turimus pajėgumus** – racionaliau ir strategiškai tiksliau panaudoti įvairius jau sukurtus žmogaus teisių ir demokratijos instrumentus, priemones ir politikos veiksmus tiek dirbant dvišaliu lygmeniu, tiek daugiašaliuose forumuose.
5. Galiausiai ES turėtų **geriau informuoti visuomenę** apie savo veiklą, pagerinti **poveikio įvertinimo** gebėjimus ir prireikus sukurti **alternatyvius ir veiksmingesnius metodus**.

Atsižvelgiant į šiuos argumentus, pridedamame veiksmų plane nustatytos šios penkios strateginės veiksmų sritys:

i) Vietos partnerių atsakomybės skatinimas. Žmogaus teisių ir demokratijos vystymasis įmanomas tik tuomet, jei vietos lygmeniu prisiimama tvirta atsakomybė. Šiame veiksmų plano skyriuje pirmiausia kalbama apie veiksmus ar veiklą, kuriais gerinami bendradarbiavimo su visais išorės suinteresuotaisiais subjektais (tiek vyriausybiniais, tiek nevyriausybiniais) aspektai. Ypač daug dėmesio skiriama pilietinės visuomenės veikimo laisvės problemoms.

ii) Pagrindinių žmogaus teisių problemų sprendimas. Šiame skyriuje pirmiausia kalbama apie tam tikras konkrečias žmogaus teisių temas, kartu siekiant išlaikyti reikiamą pilietinių ir politinių bei ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pusiausvyrą. Į sąrašą įtraukti veiksmai papildo ir sustiprina ankstesniame skyriuje nurodytus veiksmus.

iii) Išsamaus žmogaus teisių požiūrio, taikytino per konfliktus ir krizes, užtikrinimas. Šame skyriuje pasiūlyta įvairių veiksmų, kuriais skatinama ir padedama rengti nacionalinio, regioninio ar tarptautinio lygmens priemonės ir politikos veiksmus kovai su žmogaus teisių pažeidimais, visų pirma su labai sunkiais nusikaltimais, turinčiais reikšmės tarptautinei bendruomenei. Šiame skyriuje taip pat atskleidžiamas neabejotinas poreikis pakoreguoti esamas ES priemonės atsižvelgiant į kintantį konfliktų pobūdį.

iv) Nuoseklumo ir vientisumo didinimas. Siekiant užtikrinti didesnį politikos nuoseklumą, šis skyrius parengtas atsižvelgiant į Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio ir Komisijos pirmininko pavaduotojo prievolę į ES politikos išorės priemonės įtraukti daugiau žmogaus teisių aspektų – pirmiausia tai taikytina prekybos ir investicijų politikai, migracijos, pabėgėlių, prieglobsčio politikai bei vystymosi politikai, taip pat kovai su terorizmu srityje.

v) Veiksmingumo ir orientavimosi į rezultatus žmogaus teisių ir demokratijos srityje gerinimas. Atsižvelgiant į sunkėjančius uždavinius ir ribotus išteklius, vienintelis būdas padidinti ES poveikį žmogaus teisių apsaugos srityje yra geriau panaudoti turimus instrumentus, veiksmus ir politikos priemones. Šiame skyriuje pasiūlyta veiksmų, kurie leistų ES parengti labiau į rezultatus orientuotą ir strateginį požiūrį.

ES VEIKSMŲ PLANAS ŽMOGAUS TEISIŲ IR DEMOKRATIJOS SRITYJE

Šio veiksmų plano tikslas – toliau įgyvendinti ES strateginę programą žmogaus teisių ir demokratijos srityje, ir daryti tai lanksčiai, reaguojant į kylančias naujas problemas. Jo pagrindas – jau egzistuojanti ES žmogaus teisių ir demokratijos rėmimo politikos priemonių sistema išorės veiksmų srityje⁷, visų pirma ES gairės, priemonių rinkiniai ir kitos suderintos pozicijos, taip pat įvairios išorės finansavimo priemonės, visų pirma Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė.

Kad veiksmų planas būtų įgyvendinamas veiksmingai, visos Europos institucijos privalo **dirbti drauge**, atsižvelgdamos į atitinkamas savo institucines funkcijas, o prireikus veiksmų planas valstybių narių turi būti įgyvendinamas nacionaliniu lygmeniu. Atsakomybė už išvardytų veiksmų įgyvendinimą tenka Vyriausiajam įgaliotiniui ir Komisijos pirmininko pavaduotojui, kuriam talkina Europos išorės veiksmų tarnyba, ir Komisijai, taip pat Tarybai ir valstybėms narėms pagal atitinkamas kompetencijos sritis, kaip nustatyta Europos Sąjungos sutartyje⁸. Savo įgaliojimų ribose prie veiksmų plano įgyvendinimo prisideda ES specialusis įgaliotinis žmogaus teisių klausimais. Veiksmų planas apima laikotarpį iki 2019 m. gruodžio 31 d., o jo įgyvendinimo peržiūra bus atlikta 2017 m.

Naujojo veiksmų plano žmogaus teisių ir demokratijos srityje (2015–2019 m.) lentelės projektas

Tikslas	Veiksmas	Tvarkaraštis	Atsakomybė
I. VIETOS PARTNERIŲ ATSAKOMYBĖS SKATINIMAS			
<i>a) Visapusiška parama viešosioms institucijoms</i>			
1. Nacionalinių žmogaus teisių institucijų (toliau – NŽTI) pajėgumų rėmimas	a. Pripažinti ypač svarbų NŽTI kaip nepriklausomų institucijų vaidmenį ir patvirtinti ES įsipareigojimą remti ir bendradarbiauti su tokiomis institucijomis, jei jos atitinka Paryžiaus principus. Labiau įtraukti NŽTI į šalies lygmens konsultacijas, ypač dėl dialogų žmogaus teisių klausimais ir reformų trečiojoje šalyse.	Nuolat	Komisijos tarnybos (KOM), EIVT, valstybės narės (VN)

⁷ Nepažeidžiant konkrečių ES plėtros politikos priemonių, skirtų šalims kandidatėms ir galimoms šalims kandidatėms.

⁸ Sprendimai dėl konkrečių šio veiksmų plano įgyvendinimo priemonių bus priimami pagal Sutartis. Veiksmų planas neturi įtakos ES ir jos valstybių narių kompetencijos pasidalijimui, jis turi būti aiškinamas laikantis prie Sutarčių pridėtos 13 deklaratijos.

	b. Pasitelkiant Tarptautinio NŽTI koordinavimo komiteto priemones stiprinti A statusą turinčių institucijų pajėgumus, B statusą turinčioms institucijoms padėti įgyti A statusą ir bendradarbiauti su atitinkamais regioniniais ir tarptautiniais tinklais. Šiose srityse taikomos priemonės turėtų būti įtrauktos į kitą ES išorės finansavimo priemonių laikotarpio vidurio programavimo laikotarpį.	Nuolat	KOM, EIVT, VN
2. Rinkimų valdymo įstaigų rėmimas	a. Stiprinti rinkimų valdymo įstaigų vaidmenį ir pajėgumą nepriklausomai ir efektyviai užtikrinti patikimus, įtraukius ir skaidrius rinkimus, visų pirma palaikyti aktyvesnį dialogą ir sukurti ilgalaikę paramos strategiją.	Nuolat	KOM, EIVT
	b. Skatinti per visą rinkimų procesą palaikyti aktyviu dalyvavimu grindžiamą ir įtraukų rinkimų valdymo įstaigų ir pagrindinių suinteresuotųjų subjektų dialogą, taip užtikrinant aktyvesnį politinių partijų ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą – be kita ko, joms turi būti sudarytos sąlygos gauti informaciją ir stebėti visus rinkimų proceso etapus.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
3. Parlamentinių institucijų pajėgumų rėmimas	a. Padėti nustatyti parlamentų įgaliojimus teisėkūros, biudžeto politikos ir kontrolės srityse, padėti parlamentams rengti viešas diskusijas svarbiausiais reformų klausimais, deramai atsižvelgiant į taikytinus tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje.	Nuolat	KOM, EIVT, VN
	b. Parlamentinį aspektą įtraukti į ES ir ES valstybių narių gero valdymo ir paramos biudžetui programas.	Iki 2017 m.	KOM, EIVT, VN
4. Tikslinė parama teisingumo sektoriui	a. Padėti vykdyti teisingumo sistemos (baudžiamosios ir civilinės) reformą rengiant atitinkamus teismų darbuotojų mokymus ir taip gerinant jų žinias apie žmogaus teisių standartus ir įsipareigojimus. Sistemingai remti profesionalų aukštos kvalifikacijos teisinį atstovavimą (advokatus ir teisinius atstovus) ir advokatų organizacijas (pvz., advokatūras).	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	b. Dvišaliu ir daugiašaliu lygiu stebėti, kaip šalys partnerės įgyvendina tarptautinius įsipareigojimus dėl teisės kreiptis į teismą ir į teisingą bylos nagrinėjimą, įskaitant teisę į teisinę pagalbą. Prireikus užtikrinti techninį bendradarbiavimą ir paramą.		EIVT, KOM, VN
	c. Decentralizuotai skatinti užtikrinti teisę kreiptis į teismą ir palengvinti jos įgyvendinimą. Palaikyti dialogą su teisėsaugos ir sulaikymo įstaigomis ir jas remti.	Nuolat	EIVT, KOM, VN

5. Visapusiška parama viešosioms institucijoms	a. Atsižvelgiant į geriausią praktiką toliau remti valdžių atskyrimą ir demokratinių institucijų nepriklausomumą, taip pat stiprinti vietos partnerių vaidmenį reformų procese, visų pirma vykdant konstitucines reformas, kad būtų geriau atsižvelgiama į įvairių suinteresuotųjų subjektų interesus.	Nuolat	EIVT, KOM
	b. Kaupti reikiamas specialiąsias žinias ir skatinti steigti specializuotas kovos su korupcija įstaigas; stiprinti viešojo administravimo ir kovos su korupcija įstaigų pajėgumus politikos priemones įgyvendinti nuosekliai ir tinkamai valdant viešuosius išteklius.	Nuolat	KOM, EIVT, VN
6. Bendradarbiavimas su regioninių žmogaus teisių ir demokratijos priemonių mechanizmais	a. Stiprinti žmogaus teisių aspektus ES bendradarbiaujant su regioninėmis organizacijomis ir mechanizmais, visų pirma siekti sinergijos ir vykdyti bendras iniciatyvas pagrindiniais klausimais ir svarbiuose daugiašaliuose renginiuose.	Nuolat	EIVT, KOM
	b. Skatinti regionines žmogaus teisių ir demokratijos rėmimo organizacijas rengti patirties mainų iniciatyvas gebėjimams stiprinti.	Nuolat	EIVT, VN, KOM
b) Pilietinės visuomenės stiprinimas			
7. Glaudesnės partnerystės su trečiųjų šalių pilietinės visuomenės organizacijomis (toliau – PVO), įskaitant socialinius partnerius, taip pat valdžios institucijų, parlamentų ir PVO partnerystės skatinimas	a. Sudaryti geresnes sąlygas nacionaliniam dialogui politiniais klausimais, be kita ko, keičiantis geriausia struktūrinio dialogo patirtimi tarp vyriausybės ir (arba) parlamento narių ir pilietinės visuomenės, įskaitant socialinių partnerių atstovus.	Nuolat	EIVT, KOM
	b. Toliau stiprinti PVO pajėgumą užtikrinti valdžios atskaitomybę, be kita ko, organizuojant keitimąsi geriausia PVO patirtimi regioniniu lygmeniu.	Nuolat	KOM, EIVT, VN
	c. Gerinti ES rengiamų vietos lygmens konsultacijų kokybę, pirmiausia tam, kad formuojant ir įgyvendinant politiką būtų atsižvelgiama į pilietinės visuomenės (įskaitant socialinius partnerius ir piliečių judėjimus) nuomonę. ES delegacijų veiksmų planuose skatinti trišalį (valdžios institucijų, PVO ir ES) dialogą.	Nuolat	KOM, EIVT, VN
	d. Aktyvinti ES bendradarbiavimą su politinėmis partijomis ir piliečių judėjimais, kad sustiprėtų jų vaidmuo kuriant demokratines ir atskaitingas institucijas bei procedūras.	Nuolat	KOM, EIVT, VN
8. Suteikti daugiau galių pilietinės visuomenės organizacijoms, ginančioms	Remti moterų organizacijas ir žmogaus teisių gynėjus (ŽTG), reikalaujančius užtikrinti moterų teises ir jas ginančius, ir skatinti juos aktyviau dalyvauti užtikrinant, kad sprendimus priimančios institucijos atsižvelgtų į lyčių lygybės	Nuolat	EIVT, KOM, VN

moterų ir mergaičių teises	problemas.		
9. Aktyvesnė parama žmogaus teisių gynėjams (toliau – ŽTG), taip pat tarptautiniuose ir regioniniuose forumuose	a. Sustiprinti paramą ŽTG (įskaitant dirbančius ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių srityje) įgyvendinant sistemingą ir išsamų požiūrį, t. y.: aukšto lygio vizitų metu, įskaitant sektorines misijas, kelti grėsmę patiriančių ŽTG klausimą; toliau remti ir JT ir regioninius ŽTG apsaugos mechanizmus ir bendradarbiauti juos įgyvendinant; stiprinti paramą daugiašalėms iniciatyvoms dėl ŽTG ir pilietinės visuomenės veiksmų laisvės, įskaitant JT Generalinėje Asamblėjoje ir JT Žmogaus teisių taryboje, taip pat geriau pasidalyti VN našta ŽTG apsaugos srityje ir keistis geriausia šios srities patirtimi.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	b. Dažniau vykdyti informavimo veiklą kaimo vietovėse ir sistemingai palaikyti ryšius su moterų ŽTG ir marginalizuotoms grupėms.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
10. NVO veiksmų laisvės suvaržymų šalinimas	a. Skatinti ir remti ŽTG apsaugai skirtus teisės aktus, politikos priemones ir mechanizmus, visų pirma, aktyviai įgyvendinti šios srities ES gaires ir ES ŽTG mechanizmą, įgyvendinamą pagal Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę (EDŽTRP), be kita ko, rengti specialias informuotumo didinimo ir mokymo programas centrinių tarnybų ir ES delegacijų (politinių ir operatyvinės veiklos padalinių) darbuotojams.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	b. Aktyviai stebėti pilietinės visuomenės, įskaitant socialinius partnerius, teisinę aplinką (pvz., įstatymus ir kitus teisės aktus) ir veiklos sąlygas (pvz., savavališką procedūrinį, finansinį persekiojimą ar apribojimus, ypač finansavimo iš užsienio srityje) ir aktyviai tirti pilietinės visuomenės veiksmų laisvės suvaržymus, pranešti apie juos ir imtis priemonių, kad jie būtų pašalinti.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	c. Viešojoje ir privačiojoje srityse raginti kovoti su nepagrįstu susirinkimų ir asociacijų laisvės ribojimu, pilietinės visuomenės veiksmų laisvės varžymu ir mėginimais trukdyti pilietinės visuomenės, įskaitant ŽTG, veiklai, tam užtikrinant, kad šie klausimai būtų nuolat aptariami dvišaliuose susitikimuose, dialoguose žmogaus teisių klausimais ir JT forumuose, pavyzdžiui, JT Žmogaus teisių taryboje.	Nuolat	EIVT, KOM, VN

II. PAGRINDINIŲ ŽMOGAUS TEISIŲ PROBLEMŲ SPRENDIMAS

11. Saviraiškos laisvės ir teisės į privatų gyvenimą skatinimas	a. Imtis aktyvių veiksmų siekiant užkirsti kelią smurtui prieš žurnalistus ir kitus žiniasklaidos subjektus ir reaguoti į tokį smurtą, sudaryti jiems sąlygas dirbti saugiai, nebijant smurto, politinio spaudimo, cenzūros ir persekiojimo.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	b. Užtikrinti, kad pagarbos saviraiškos ir žiniasklaidos laisvei aspektai būtų įtraukti rengiant politikos priemones ir programas kovos su terorizmu, kibernetinio saugumo, kovos su elektroniniais nusikaltimais, priegigos prie informacijos srityse, taip pat kitas ES politikos priemones, kaip antai teisinį garso ir vaizdo žiniasklaidos paslaugų reglamentavimą.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	c. Užtikrinti, kad privatumo ir duomenų apsaugos skaitmeninėje eroje ir masinio sekimo programų poveikio klausimai būtų tinkamai sprendžiami ir dvišaliu, ir daugiašaliu (Europos Tarybos, JT ir ESBO) lygmenimis.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
12. Nediskriminacinės aplinkos puoselėjimas	a. Parengti ES kovos su diskriminacija trečiosiose šalyse vadovą, kuriame būtų nustatytos priemonės kovai su visų rūšių diskriminacija, įskaitant daugialypę (kumuliacinę) diskriminaciją.	Nuolat	EIVT, KOM, Taryba
	b. Didinti atsakingų darbuotojų centrinėse būstinėse, ES delegacijose ir valstybių narių ambasadose informuotumą LGBTI klausimais ir aktyvumą juos sprendžiant.	Nuolat	EIVT, VN, KOM
	c. Apsvarstyti galimybę sustiprinti ES politiką čiabuvių tautų klausimais atsižvelgiant į JT deklaraciją dėl čiabuvių tautų teisių ir 2014 m. pasaulinės čiabuvių tautų konferencijos baigiamąjį dokumentą.	Iki 2016 m.	EIVT, KOM, VN
	d. Užtikrinti ir skatinti lygias galimybes naudotis žmogaus teisėmis neįgaliesiems, kaip nustatyta Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje, kurios šalis yra ES – tam įtraukti negalios klausimus į žmogaus teisių priemones ir parengti tikslinius veiksmus, kuriais būtų šalinami tokių lygių galimybių apribojimai. Remti ir stiprinti mechanizmus, skirtus JT neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimui skatinti, apsaugoti ir stebėti, kaip numatyta jos 33.2 straipsnyje, įskaitant mechanizmus šalyse partnerėse. Imtis reikiamų veiksmų, kad ES prisijungtų prie JT neįgaliųjų	Nuolat	KOM, EIVT, VN

	teisių konvencijos fakultatyvaus protokolo. Vadovaujantis 2010–2020 m. Europos strategija dėl negalios, ES išorės veiksmais toliau skatinti neįgaliųjų teises.		
13. Lyčių lygybės, moterų ir mergaičių įgalinimo ir jų aktyvumo skatinimas	a. Aktyviau įgyvendinti prievoles ir įsipareigojimus dėl moterų teisių pagal Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, Pekino veikslių platformą, Kairo deklaraciją dėl gyventojų ir vystymosi bei vystymosi po 2015 m. darbotvarkę.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	b. Apsvarstyti galimybę parengti plataus užmojo ir patikimą naują ES veikslių planą dėl lyčių lygybės ir moterų įgalinimo tarptautinio bendradarbiavimo ir plėtros srityje (2016–2020 m.) (GAP II). Reikėtų numatyti veiksmus, skatinančius i) moterų ekonomines, socialines, kultūrinės teises ir dalyvavimą, ii) jų pilietines ir politines teises ir šių teisių įgyvendinimą, iii) veiksmus, kurie padėtų apsaugoti moterų fizinį ir psichologinį neliečiamumą, visų pirma siekiant nutraukti moterų lyties organų žalą, vaikų, ankstyvas ir priverstines santuokas ir lytinį smurtą konfliktų metu.	Iki 2016 m.	KOM, EIVT
	c. Rodyti pavyzdį: stiprinti lyčių lygybę ir moterų įgalinimą ES, taip pat gerinti atskaitomybę užtikrinant atitiktį bendrai ES lyčių lygybės politikai.	Nuolat	EIVT, KOM
	d. Toliau įgyvendinti komunikate „Siekiant atsisakyti moters lytinių organų žalą“ ⁹ nustatytus veiksmus.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
14. Vaikų teisių užtikrinimas	a. Remti šalių partnerių pastangas skatinti, saugoti ir įgyvendinti vaikų teises, daugiausia dėmesio skiriant vaikų apsaugos sistemų stiprinimui. b. Remti šalių partnerių pastangas skatinti, saugoti ir įgyvendinti vaikų teises, daug dėmesio skiriant kovai su visų formų smurtu ir vaikų darbu bei teisės išgyventi ir vystytis skatinimui, atsižvelgiant į tokias ekonomines ir socialines teises kaip sveikata ir mityba, švietimas, mokymasis ir socialinė apsauga.	Iki 2017 m.	EIVT, KOM

⁹ 2013 m. lapkričio 25 d., COM(2013) 833 *final*, <https://webgate.ec.testa.eu/docfinder/extern/aHR0cDovLw==/ZXVYLWxleC5ldXJvcGEuZXU=/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0833&rid=1>

15. Kova su kankinimu, netinkamu elgesiu ir mirties bausmės taikymu	a. Kankinimo (prevencijos, atskaitomybės ir reabilitacijos priemonėmis), netinkamo elgesio ir mirties bausmės (panaikinimo, moratoriumo ir būtiniausių standartų nustatymo) klausimus spręsti visapusiškai, pasitelkiant visus politinius ir žmogaus teisių dialogus, įtraukti apsaugos nuo mirties bausmės, kankinimo ir netinkamo elgesio aspektus į ES veiksmus, įskaitant kovos su terorizmu ir krizių valdymo srityse.	Nuolat Iki 2017 m.	EIVT, KOM, Taryba, VN EIVT, KOM, Taryba
	b. Parengti nuoseklų požiūrį, kuris leistų nustatyti ryšį tarp gyvybės atėmimo be teismo sprendimo, pagrobimų, kankinimų ir kitokio netinkamo elgesio.		
	c. Didinti informuotumą, teikti pirmenybę bendriems veiksams ir keistis geriausia patirtimi glaudžiai bendradarbiaujant su JT, regioninėmis organizacijomis ir pilietine visuomene (įskaitant 10 metų pasaulinę Konvencijos prieš kankinimą iniciatyvą), siekiant iki 2024 m. užtikrinti visuotinį Konvencijos prieš kankinimą ratifikavimą ir įgyvendinimą ir skatinti ratifikuoti ir įgyvendinti šios konvencijos fakultatyvų protokolą bei Tarptautinę konvenciją dėl visų asmenų apsaugos nuo prievartinio dingimo.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
16. Skatinti sudaryti išsamią darbotvarkę, skirtą ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių skatinimui	a. Patvirtinti ES įsipareigojimą ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms teisėms skirti daugiau dėmesio ES išorės politikoje, taip pat programuojant išorės pagalbą, kartu pabrėžti, kad žmogaus teisės yra nedalomos ir tarpusavyje susijusios, kad ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių matmens stiprinimas jokių būdu nereiškia, kad silpnėja prisiimti įsipareigojimai dėl pilietinių ir politinių teisių. Aiškiai pripažinti žmogaus teisių matmenį tokiose srityse kaip socialinė politika, sveikatos apsauga, švietimas ar gyvenimo lygis. Gerinti pajėgumus, kad visi reikiami ES ir valstybių narių institucijų darbuotojai, taip pat pilietinės visuomenės subjektai, įskaitant socialinius partnerius vietose, gerai išmanytų tarptautines sutartis dėl ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių, visų pirma susijusias su pagrindiniais principais ir darbuotojų teisėmis (TDO pagrindines konvencijas).	Nuolat	EIVT, KOM, Taryba
	b. Suaktyvinti pastangas apsaugoti žmogaus teisių gynėjus, įskaitant socialinius partnerius, ginančius ekonomines, socialines ir kultūrinės teises, daugiausia dėmesio skiriant klausimams dėl žemės nuosavybės teisių, darbo teisių (įskaitant	Nuolat	EIVT, KOM, VN

	čiabuvių tautų teises), be kita ko, atsižvelgiant į žemės grobimo ir klimato kaitos realijas.		
17. Pažanga verslo ir žmogaus teisių srityje	a. Gerinti pajėgumus ir žinias apie verslo ir žmogaus teisių gairių įgyvendinimą, visų pirma apie JT pagrindinių principų įgyvendinimą ir apie kitas priemones bei iniciatyvas, padedančias įgyvendinti šiuos principus. Stiprinti ES delegacijų vaidmenį ir specialiąsias žinias šioje srityje. Vykdamas išorės veiksmus didinti informuotumą apie JT pagrindinius principus ir įmonių socialinę atsakomybę, aktyviai bendradarbiauti su įmonėmis, pilietine visuomene, nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis, šalių partnerių vyriausybėmis ir regioninėmis organizacijomis sprendžiant verslo ir žmogaus teisių klausimus, susijusius tiek su pilietinėmis ir politinėmis, tiek su ekonominėmis, kultūrinėmis ir socialinėmis teisėmis.	Nuolat	EIVT, KOM
	b. Parengti ir įgyvendinti JT pagrindinių principų įgyvendinimo nacionalinius veiksmų planus.	Iki 2017 m.	VN
III. IŠSAMIAUS ŽMOGAUS TEISIŲ POŽIŪRIO, TAIKYTINO PER KONFLIKTUS IR KRIZES, UŽTIKRINIMAS			
18. Perėjimas nuo ankstyvojo perspėjimo prie prevencinių veiksmų	a. Skatinti naudoti naująją ES ankstyvojo perspėjimo apie konfliktus sistemą ir kuo geriau panaudoti ją rimtų žmogaus teisių pažeidimų prevencijai.	Nuolat	EIVT, ES VN
	b. Didinti nuoseklumą žmogaus teisių ataskaitų teikimo ir ankstyvojo perspėjimo bei konfliktų analizės srityse, be kita ko, aptariant kylančius konfliktų pavojus per dialogus ir konsultacijas žmogaus teisių klausimais.	Iki 2016 m.	EIVT, ES VN
	c. Remti kovos su kurstymu veiksmus, nes kurstymas gali išprovokuoti sunkius žmogaus teisių pažeidimus ar žiaurius nusikaltimus. Remti kovos su neapykantos ir smurtinio ekstremizmo kurstymu veiksmus rengiant atsvaros prieš propagandą pranešimus, vykdamas švietimą žmogaus teisių klausimais ir įgyvendinant vaikams ir jaunimui skirtas taikos palaikymo iniciatyvas.	Nuolat	EIVT, KOM
	d. Padėti rengti nuo ginkluotų konfliktų nukentėjusiems vaikams skirtas prevencijos, reagavimo ir (ilguoju laikotarpiu) reintegracijos programas bendradarbiaujant su vietos bendruomenėmis bei nukentėjusiais vaikais ir tėvais (pvz., teikti psichologinę ir socialinę paramą, užtikrinti socialinę ir ekonominę reintegraciją, švietimą ir gyvenimo įgūdžių lavinimą, taip pat organizuoti šeimos narių paiešką ir šeimos	Nuolat	EIVT, KOM, VN

	susijungimą).		
19. Pajėgumų spręsti konfliktus ir krizes daugiašaliu ir regioniniu lygmenimis stiprinimas	a. Stiprinti bendradarbiavimą su JT specialiuoju patarėju, atsakingu už genocido prevenciją, ir JT specialiuoju patarėju dėl pareigos apsaugoti, taip pat su kitais prevencijos srityje dirbančiais tarptautiniais ir regioniniais subjektais, ir teikti jiems paramą.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	b. Remti JT specialiojo įgaliotinio vaikų ir ginkluotų konfliktų klausimais veiklą, visų pirma padėti pasirašyti, įgyvendinti ir stebėti veiksmų planus, kuriais reaguojama į sunkius nuo konfliktų nukentėjusių vaikų teisių pažeidimus ir vykdoma jų prevencija, taip pat atstovauti jų interesams ir rengti atitinkamas programas.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
20. Parama užtikrinant atitiktį tarptautinei humanitarinei teisei	a. Kol svarstoma galimybė parengti atitikties tarptautinei humanitarinei teisei mechanizmą, įvertinti, kaip įgyvendinamos ES gairės, kuriomis skatinama laikytis tarptautinės humanitarinės teisės. Parengti vertinimo ataskaitą, kurioje būtų apžvelgtas esamų politikos priemonių įgyvendinimas ir pateikta rekomendacijų, be kita ko, kaip ES ir ES valstybės narės galėtų konkrečiai prisidėti įgyvendinant svarstomą atitikties mechanizmą.	Iki 2016 m.	EIVT, KOM, Taryba
	b. Parengti ir įgyvendinti politikos priemones, kuriomis būtų užtikrinama, kad ES ir ES valstybių narių parama karo, policijos, pasienio kontrolės ir kitoms saugumo pajėgoms, įskaitant per BSGP misijas ir operacijas, atitiktų ir padėtų skatinti, ginti ir įgyvendinti tarptautinę žmogaus teisių teisę ir tarptautinę humanitarinę teisę, taip pat būtų suderintos su ES politika žmogaus teisių srityje (griežto žmogaus teisių paisymo politika).	Iki 2017 m.	EIVT, KOM, VN
	c. Sukurti privalomo pranešimo sistemą, pagal kurią būtų informuojama apie šiurkščius tarptautinės žmogaus teisių teisės ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimus, kuriuos nustato trečiojoje šalyje dirbantys ES delegacijų, BSGP misijų ir operacijų ir kiti šioje srityje veikiantys ES tarnybų darbuotojai pagal ES tarptautinės humanitarinės teisės gaires ¹⁰ . Užtikrinti, kad pranešimų apie šiurkščius pažeidimus pagrindu centrinės tarnybos atliktų tyrimą ir imtųsi reikiamų veiksmų, o informaciją apie juos pateiktų valstybėms narėms ir kitiems suinteresuotiems	Iki 2017 m.	KOM, EIVT, VN

¹⁰ ES humanitarinės pagalbos srities darbuotojams ši pranešimo prievolė netaikoma, kad nekiltų abejonių dėl jų neutralumo, nešališkumo ir nepriklausomumo, dėl ko humanitarinę pagalbą teikiantys darbuotojai (ir nukentėję gyventojai) galėtų būti užpulti konfliktuojančių šalių arba atskirti nuo nukentėjusių gyventojų.

	subjektams.		
21. Skatinti ir remti atskaitomybę ir pereinamojo laikotarpio teisingumą	a. Įvertinti, kaip įgyvendinami 2011 m. kovo 21 d. Tarybos sprendimas 2011/168/BUSP dėl Tarptautinio baudžiamojo teismo (TBT) ir jo įgyvendinimo veiksmų planas. Oficialiai įtvirtinti ES ir Tarptautinio baudžiamojo teismo apskritojo stalo formatą, kad atitinkamų organizacijų darbuotojai galėtų nustatyti bendrų interesų sritis, keisti informacija apie atitinkamą veiklą ir geriau suprasti vieni kitų darbo specifiką. Sudaryti geresnes sąlygas suinteresuotoms valstybėms dalyvauti Tarptautinio baudžiamojo teismo veikloje, bendradarbiauti su juo ir į jį kreiptis.	Iki 2016 m.	EIVT, KOM, VN
	b. Įgyvendinti ES pereinamojo laikotarpio teisingumo politiką, be kita ko, atlikti analizę, leisiančią įvertinti remiant pereinamojo laikotarpio teisingumą įgytą ES patirtį, patirtus sunkumus ir išmoktas pamokas; teikti konkrečias rekomendacijas ir rengti mokymus pereinamojo laikotarpio teisingumo srityje dirbantiems ES misijų darbuotojams, sukurti įvairių Komisijos tarnybų darbuotojų bei EIVT ir ES valstybių narių tinklą, kuriame bus keičiamasi geriausia patirtimi ir skatinamas suderinamumas ir nuoseklumas. Padidinti stebėjimo ir ataskaitų teikimo apimtį (taip pat pasitelkiant konkrečioms šalims skirtas žmogaus teisių srities strategijas) ir skatinti tarpregioninį dialogą pereinamojo laikotarpio teisingumo klausimais, siekiant pagerinti regioninių organizacijų tarpusavio bendradarbiavimą.	Nuolat	EIVT, KOM, Taryba, VN
22. Žmogaus teisių aspekto integravimas visais BSGP planavimo, peržiūros ir įgyvendinimo etapais	a. BSGP misijų darbuotojams, bendradarbiaujantiems su policijos, karo, įkalinimo tarnybomis ir teismais parengti į atskirus sektorius orientuotas operatyvinės veiklos gaires su praktinėmis rekomendacijomis, kaip integruoti žmogaus teisių, vaikų apsaugos, ir lyčių klausimus, įskaitant JT ST rezoliuciją 1325.	Iki 2017 m.	EIVT, VN
	b. Priėmus naują bendrą elgesio kodeksą, skirtą BSGP civilinėms misijoms, jį įgyvendinti, be kita ko, šiomis priemonėmis: rengti įvadinius mokymus darbuotojams, vykstantiems į misijas, vidaus mokymus misijose jau dirbantiems	Iki 2017 m.	EIVT, VN

	<p>asmenims, specialius mokymus vadovaujamas pareigas einantiems asmenims, didinti misijų dalyvių ir vietos gyventojų informuotumą ir rengti statistines apžvalgas apie elgesio kodekso pažeidimus. Panašias priemones taikyti didinant karinių operacijų dalyvių informuotumą apie elgesio standartus, taip pat didinti informuotumą vietos bendruomenėse, kuriose veikia misijos ar operacijos.</p>		
	<p>c. Stiprinti Visapusiško požiūrio į JT ST rezoliucijų 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo bei jo pagrindu priimtų rezoliucijų įgyvendinimą atsižvelgiant į visuotinę peržiūrą ir kylančius naujus klausimus (<i>kova su terorizmu, smurtiniu ekstremizmu, prekyba žmonėmis</i>), pagerinti ataskaitų teikimą, priimti strateginį planą, kaip spręsti lyčių disproporciją BSGP misijose ir operacijose, taip pat skatinti aktyvesnį visų ES valstybių narių dalyvavimą ir veiklos koordinavimą, visų pirma per neoficialią ES darbo grupę dėl JT ST rezoliucijos 1325.</p>	Iki 2016 m.	EIVT, KOM, VN
IV. DIDESNIO NUOSEKLUMO IR VIENTISUMO SIEKIMAS			
23. Migracijos, kovos su prekyba žmonėmis, neteisėtu migrantų gabenimu ir prieglobsčio politikos priemonės	<p>a. Atsižvelgiant į Visuotinį požiūrį į migraciją ir judumą ir į rengiamą Europos migracijos darbotvarkę, stiprinti žmogaus teisių apsaugos priemones pasitelkiant visus migracijos ir judumo dialogus bei bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis programas, įskaitant partnerystes judumo srityje ir bendras migracijos ir judumo darbotvarkes, taip pat su migracija susijusius susitarimus ir programas, be kita ko, analizuoti jų poveikį žmogaus teisėms. Užtikrinti, kad imigracijos ir pasienio tarnyboms skirtuose pajėgumų stiprinimo projektuose būtų numatyti mokymai žmogaus teisių tema.</p>	Nuolat	EIVT, KOM

	<p>b. Remiantis tuo, kas jau padaryta įgyvendinant ES kovos su prekyba žmonėmis strategiją, visas žmogaus teisių ir nukentėjusiųjų apsaugos temas įtraukti į diskusijas dėl kovos su prekyba žmonėmis, su prioritetinėmis šalimis palaikant dialogą politikos, migracijos ir judumo, saugumo ir žmogaus teisių klausimais, taip pat į diskusijas dėl kovos su prekyba žmonėmis su tose prioritetinėse šalyse veikiančiomis tarptautinėmis organizacijomis ir paramos teikėjais. ES delegacijos prioritetinėse šalyse turi kuo geriau išnaudoti tai, kad yra paskirtas už kovą su prekyba žmonėmis atsakingas kontaktinis asmuo, ir kelti žmogaus teisių klausimus kalbant apie prekybą žmonėmis vietoje rengiamuose ES koordinavimo posėdžiuose ir diskusijose apie prekybą žmonėmis, kurias rengia priimančiosios šalies institucijos. Skatinti ratifikuoti ir įgyvendinti pagrindines tarptautines konvencijas, susijusias su prekyba žmonėmis, įskaitant Tarptautinės darbo organizacijos konvencijas dėl priverstinio darbo ir namų ūkio darbuotojų.</p>	Nuolat	EIVT, KOM
	<p>c. Palaikant su prioritetinėmis šalimis dialogą politinėmis, žmogaus teisių ir kitomis temomis kelti žmogaus teisių klausimus, susijusius su neteisėtu žmonių gabenimu. Skatinti ES delegacijas prioritetinėse šalyse kuo geriau panaudoti savo išteklius siekiant užtikrinti, kad neteisėto žmonių gabenimo ir su tuo susiję žmogaus teisių aspektai būtų nuolat aptariami bendradarbiaujant su priimančiosios šalies valdžios institucijomis ir pilietine visuomene, taip pat su tarptautinėmis organizacijomis ir kitais paramos teikėjais.</p>	Iki 2017 m.	EIVT
	<p>d. Padėti šalims partnerėms skatinti ir ginti pabėgėlių ir šalies viduje perkeltų asmenų teises, be kita ko, stiprinant reikiamus jų pajėgumus.</p>	Nuolat	EIVT, KOM
	<p>e. Padėti sudaryti geresnes galimybes migrantams tranzito šalyse kreiptis į teismą ir gauti sveikatos priežiūros paslaugas. Skatinti pagerinti migrantų sulaikymo sąlygas ir taikyti alternatyvias sulaikymui priemones neteisėtiems migrantams trečiojoje šalyse.</p>	Nuolat	KOM
	<p>f. Užmegzti ryšius su diasporos bendruomenėmis paskirties šalyse, tiek ES, tiek už jos ribų, ir didinti informuotumą apie tranzito šalyse migrantų ir pabėgėlių patiriamus žmogaus teisių pažeidimus, taip pat apie žmogaus teisių problemas jų kilmės šalyse.</p>	Iki 2017 m.	EIVT, KOM, VN
	<p>g. Nustatyti kilmės šalis, kuriose žmogaus teisių pažeidimai yra pagrindinis migracijos veiksnys, ir užmegzti tikslingesnį dialogą politiniais ar kitais klausimais, taip pat kurti</p>	Iki 2016 m.	EIVT, KOM, VN

	kovai su šiais pažeidimais skirtas tikslines programas.		
	h. Santykiuose su prioritetinėmis šalimis toliau spręsti asmenų be pilietybės klausimą. Daugiausia dėmesio skirti prevencinėms priemonėms, užkertančioms kelią naujų asmenų be pilietybės atsiradimui dėl konfliktų, gyventojų perkėlimo ar valstybės padalijimo.	Nuolat	EIVT, KOM
24. Prekybos ir investicijų politika	a. Remti ir padėti veiksmingai įgyvendinti šalių, kurioms taikoma BLS+, įsipareigojimus (susijusias žmogaus teisių sutartis ir TDO konvencijas), užtikrinti jų vykdymą ir kontrolę, pavyzdžiui, vykdant projektus kartu su pagrindinėmis tarptautinėmis organizacijomis ir pilietine visuomene, įskaitant socialinius partnerius.	Nuolat	EIVT, KOM
	b. Toliau plėtoti patikimą ir metodiškai pagrįstą požiūrį į prekybos ir investicijų susitarimų poveikio žmogaus teisėms analizę, įskaitant <i>ex post</i> vertinimą. Apsvarstyti galimybes papildyti dabartinę kiekybinę analizę, atliekamą vertinant prekybos ir investicijų iniciatyvų poveikį žmogaus teisėms.	Nuolat	EIVT, KOM
	c. ES valstybės narės turi stengtis įtraukti į dvišalių investicijų sutartis, dėl kurių vyksta derybos su trečiosiomis šalimis, nuostatas dėl žmogaus teisių laikymosi ir užtikrinimo, įskaitant nuostatas dėl įmonių socialinės atsakomybės, suderintas su ES lygmeniu suderėtų susitarimų nuostatomis.	Nuolat	VN
	d. Siekti į ES prekybos ir investicijų susitarimus visada įtraukti nuostatą, pagal kurią privaloma laikytis tarptautiniu mastu pripažintų principų ir įmonių socialinės atsakomybės gairių, kaip antai EBPO rekomendacijų daugiašalėms įmonėms, JT pasaulinio susitarimo, JT pagrindinių verslo ir žmogaus teisių principų, TDO trišalės deklaracijos dėl tarptautinio verslo įmonių ir socialinės politikos principų ir ISO 26000 standarto.	Nuolat	KOM
	e. Reguliariai peržiūrėti reglamentus dėl prekybos prekėmis, kurios galėtų būti naudojamos vykdant mirties bausmę ar kankinimus, ir dvejopo naudojimo prekėmis.	Nuolat	EIVT, KOM
25. Kova su terorizmu	a. Pagal ES kovos su terorizmu strategiją kaupti idėjas, kaip dar būtų galima užkirsti kelią trečiųjų šalių jaunimo radikalėjimui ir ekstremistų smurtui, kaip padėti įgyvendinti ES priemones ir kaip bendradarbiaujant su šių šalių žiniasklaida ir visuomenės lyderiais kurti atsvarą propagandai. Skatinti ir remti principą, kad	Iki 2015 m.	EIVT, KOM, Taryba, VN

	<p>žmogaus teisės turi būti esminis elementas visuose teisės aktuose, politikos priemonėse ir mechanizmuose, skirtuose kovai su terorizmu trečiosiose šalyse, ir kartu užtikrinti, kad būtų laikomasi tarptautinės humanitarinės teisės, ir teikti principais pagrįstą humanitarinę pagalbą.</p>		
	<p>b. Užtikrinti, kad būtų plačiai išplatintos ES kovos su terorizmu gairės, be kita ko, vykdant informavimo veiklą ir rengiant mokymo specialistus vietose, visų pirma atsižvelgiant į veiksmus, vykdomus pagal Priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos.</p>	Nuolat	EIVT, KOM
26. Žmogaus teisėmis grindžiamo požiūrio į vystymąsi įgyvendinimas	<p>a. Vykdyti ES įsipareigojimą siekti įgyvendinti žmogaus teisėmis grindžiamą požiūrį, tam stengtis visiškai ir konkrečiai integruoti jį į visus ES veiksmus vystymosi srityje, pasitelkiant mokymą, pajėgumų rėmimą ir stebėjimą – visiškas šio požiūrio integravimas turėtų būti pasiektas iki laikotarpio vidurio peržiūros. ES valstybės narės turi priimti žmogaus teisėmis grindžiamą požiūrį ir įgyvendinti jį vystomojo bendradarbiavimo srityje.</p>	Iki 2016 m.	EIVT, KOM, Taryba, VN
	<p>b. Įvertinti, kaip įgyvendinamas 2012 m. ES paramos biudžetui politikos dokumento 12 priedas, kuriuo pagrindinių vertybių vertinimas nustatytas kaip būtina paramos biudžetui suteikimo sąlyga, ir, atsižvelgiant į tai, visapusiškai integruoti žmogaus teisėmis grindžiamą požiūrį į sektorinių reformų sutartis.</p>	Iki 2017 m.	EIVT, KOM
	<p>c. Išnagrinėti galimybę žmogaus teisėmis grindžiamą požiūrį įgyvendinti ir kitoje, su vystymusi nesusijusioje išorės veikloje, įvertinti teisės į vystymąsi principo taikymo pasekmes ir vystymosi po 2015 m. darbotvarkės rezultatus.</p>	Iki 2017 m.	EIVT, KOM
27. Poveikio vertinimų vaidmens užtikrinant žmogaus teises stiprinimas	<p>a. Remiantis dabartine ES veiksnių pagrindinių teisių srityje vertinimo tvarka, siekti, kad Komisijai vertinant, kokį poveikį turės pasiūlymai dėl išorės veiklos, galintys turėti reikšmingą poveikį žmogaus teisėms, būtų dar labiau atsižvelgiama į žmogaus teisių aspektus. Tai turėtų būti daroma pagal poreikį rengiant naujas gaires dėl poveikio žmogaus teisėms nagrinėjimo, tokiam vertinimui reikalingų specialiųjų žinių ir pajėgumų stiprinimo ir nuoseklaus konsultavimosi su suinteresuotųjų subjektų grupėmis, patiriančiomis didžiausią žmogaus teisių pažeidimų grėsmę.</p>	Nuolat	EIVT, KOM

	b. Reikiamais atvejais įtraukti poveikio žmogaus teisėms analizę į Komisijos atliekamą išorinį poveikį turinčių ES intervencinių veiksmų <i>ex post</i> vertinimą.	Nuolat	KOM, EIVT
	c. Užtikrinti politinį nuoseklumą atliekant poveikio žmogaus teisėms analizę poveikio vertinimuose ir vykdant kitas žmogaus teisių apsaugos politikos priemones, įskaitant atskiroms šalims skirtas žmogaus teisių strategijas, dialogus žmogaus teisių klausimais ir paramą biudžetui ar finansavimo priemonių programavimą, taip siekiant sumažinti nustatytą galimą neigiamą poveikį ir kiek įmanoma padidinti teigiamą.	Nuolat	EIVT, KOM
V. VEIKSMINGUMO IR ORIENTAVIMOSI Į REZULTATUS ŽMOGAUS TEISIŲ IR DEMOKRATIJOS SRITYJE GERINIMAS			
28. Dialogų žmogaus teisių klausimais veiksmingumo didinimas	a. Kaupti geriausią patirtį palaikant dialogą žmogaus teisių klausimais ir vykdant tolesnes priemones, šia patirtimi dalytis ir ją plėtoti.	Nuolat	EIVT, Taryba
	b. Užtikrinti, kad žmogaus teisių klausimai būtų aptariami įvairių sektorių dialoge su šalimi partnere ir būtų laikomi bendros dvišalės strategijos dalimi.	Nuolat	EIVT, Taryba
	c. Užtikrinti vidaus ir išorės veiksmų koordinavimą palaikant dialogą žmogaus teisių klausimais, įskaitant metinį ES ir pilietinės visuomenės organizacijų dialogą. Nustatyti išorės dialogui svarbiausias prioritetas žmogaus teisių sritis, kuriose ES galėtų imtis veiksmingesnių priemonių.	Nuolat	EIVT, KOM, Taryba, VN
	d. Atsižvelgti į bendradarbiavimo JT žmogaus teisių forumuose aspektus palaikant dvišalį dialogą ir bendradarbiaujant žmogaus teisių srityje. Glaudžiau bendradarbiauti ir nustatyti sritis, kuriose būtų galima veikti drauge, ypač su strateginiais partneriais. Parengti gaires, kaip sistemingai naudotis ataskaitomis ir rekomendacijomis, parengtomis per visuotinį periodinį vertinimą, taip pat pagal sutarčių laikymosi stebėsenos organų ir specialiąsias Žmogaus teisių tarybos procedūras.	Nuolat	EIVT, KOM, Taryba, VN
	e. Nustatyti ir (arba) įvertinti ES dialogo ir konsultacijų žmogaus teisių klausimais prioritetus, tikslus ir pažangos rodiklius, numatant paprastesnę jų peržiūrą ir pripažįstant, kad partnerių galimybės ir noras dalyvauti gali būti labai skirtingi ir kad	Iki 2017 m.	EIVT, Taryba

	itin svarbu būti lankstiems ir pragmatiškiems.		
29. Atskiroms šalims skirtų žmogaus teisių strategijų matomumo ir poveikio didinimas	a. Atsižvelgti į atskiroms šalims skirtų žmogaus teisių strategijų įgyvendinimo prioritetus ir demokratijos padėties vertinimą palaikant politinį dialogą, teikiant ataskaitas ir per aukšto lygio vizitus.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	b. Siekiant užtikrinti, kad atskiroms šalims skirtų žmogaus teisių strategijų pagrindu būtų imamasi tolesnių veiksmų, kompetentingiems Tarybos organams teikti metines jų įgyvendinimo ataskaitas.	Nuolat	EIVT, KOM, Taryba, VN
	c. Užtikrinti, kad ES ir valstybių narių pagalbos programose būtų atsižvelgiama į atskiroms šalims skirtų žmogaus teisių strategijų prioritetus ir remiamas jų įgyvendinimas.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
30. Prioritetas – veiksmingas ES žmogaus teisių gairių įgyvendinimas	a. Geriau išplatinti atitinkamus gairių dokumentus ir rengti daugiau mokymų, visų pirma ES delegacijų ir valstybių narių ambasadų diplomatiniais darbuotojams, įskaitant ambasadorius.	Nuolat	KOM, EIVT, VN
	b. Susisteminti gairių įgyvendinimo ataskaitų teikimą ir numatyti tam tikroms temoms skirtus registrus, kurie leistų sistemingiau sekti atskiras bylas ir skatinti nuolat keistis geriausia gairių įgyvendinimo patirtimi.	Nuolat	KOM, EIVT, VN
31. Rinkimų stebėjimo poveikio didinimas	a. Konsoliduoti ir susisteminti geriausią patirtį, kaip įgyvendinti ES rinkimų stebėjimo misijų, taip pat ESBO ir Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro rinkimų stebėjimo misijų pateiktas rekomendacijas pasitelkiant ES ir ES valstybių narių politinį dialogą ir demokratijos rėmimo priemones.	Iki 2016 m.	EIVT, KOM, Taryba
	b. Stiprinti ilgalaikį planavimą ir integruotą visų ES ir valstybių narių paramos rinkimų ciklui aspektų panaudojimą, tam apsveriant galimybes pasitelkti naujoviškus pagalbos teikimo mechanizmus.	Iki 2019 m.	EIVT, KOM, VN
32. Veiksmingo ES politikos bei finansavimo priemonių panaudojimo ir tarpusavio sąveikos užtikrinimas	a. Siekiant gerinti ES veiksmų nuoseklumą ir veiksmingumą, konsoliduoti įvairias esamas priemones ir ataskaitų teikimo mechanizmus, skirtus demokratijai remti ir žmogaus teisėms skatinti (pvz., atskiroms šalims skirtas žmogaus teisių strategijas, demokratijos padėties analizės ir veiksmų planus, rinkimų stebėjimo, rėmimo ir porinkiminių misijų ataskaitas, plėtros pažangos ataskaitas, EKP pažangos ataskaitas ir veiksmų planus, darbo su pilietine visuomene veiksmų planus, pagrindinių	Iki 2017 m.	EIVT, KOM, Taryba

	vertybių laikymosi įgyvendinant gero valdymo ir vystymo sutartis vertinimus, paramos biudžetui rizikos valdymo sistemas).		
	b. Remiantis per bandomąjį paramos demokratijai projektą įgyta patirtimi, visame pasaulyje stiprinti demokratijos padėties analizę.	Iki 2017 m.	EIVT, KOM, VN
	c. Toliau plėtoti darbo metodus, leisiančius pasiekti geriausių bendrų rezultatų palaikant dialogą, teikiant tikslinę paramą ir taikant skatinamąsias ir ribojamąsias priemones.	Nuolat	EIVT, KOM, VN
	d. Nuosekliau taikyti nuostatas dėl žmogaus teisių, kurios sistemingai įtraukiamos į visus naujus ES tarptautinius susitarimus.	Iki 2017 m.	EIVT, KOM
	e. Remti JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro rengiamus žmogaus teisių rodiklius, kurie i) padės lengviau įvertinti žmogaus teisių srityje pasiektus rezultatus, įskaitant paskelbiant rodiklius pasauliniu mastu, ir ii) leis sistemiskai kaupti ir vertinti duomenis apie žmogaus teisių padėtį ir nustatyti geriausių patirtį bei pasimokyti iš klaidų.	Iki 2017 m.	EIVT, KOM, Taryba
	f. Siekiant keistis geriausia patirtimi žmogaus teisių srityje ir bendradarbiauti stiprinant demokratiją visame pasaulyje, nuolat palaikyti ryšius su JT ir regioninėms organizacijoms (pvz., Afrikos Sąjunga, Amerikos valstybių organizacija, Arabų valstybių lyga, Europos Taryba, ESBO, ASEAN, Pietų Azijos regioninio bendradarbiavimo asociacija, Ramiojo vandenyno salų forumu ir kt.).	Nuolat	EIVT, KOM, VN